

Ir. SZEBERÉNYI Zoltán, Arcok, törekvések kritikai irodalmunkban = Sz. Z., Visszhang és reflexió, Pozsony-Bp., 1986; KONCSOL László, Kritikusavató = K. L., Nemzedékem útjain, uo., 1988. G. A.

ALAKSZA Ambrus (Nagysenkőc, 1903. márc. 14.–Bp., 1983. jún. 27.): költő, műfordító, pedagógiai szakíró. 1934-ben szerzett oklevelet a bp.-i bölcsészkaron. Vidéken, majd Bp.-en tanított, nyugdíjasként az MTA művészettörténeti kutatócsoportjában dolgozott. A 20-as évek végétől verseivel szerepelt a Nyugatban. Verseinek nagyobb része és társadalmi drámája kéziratban maradt fenn. Vas Istvánnal lefordította Goethe *Római elégiáit* (1958).

M. A vándor visszanéz, v., Újpest, 1935; Az irodalmi műveltség alapelemei, tan., Rákospalota, 1937.

Ir. ~ hetvenéves, ÉI 1973. 10. sz.

M. P. J.

ALAPI Konstantin → *HALÁPI Konstantin*

ALAPI Nándor (Alsóalap, 1885. ápr. 30.–?, ?): színész, rendező, író. A színiakadémiát 1908-ban végezte, vidéken színész, majd 1921–22-ben Székesfehérvárott színigazgató. 1924-ben megszervezte az Országos Kamaraszínházat, és társulatával bejárta az országot. 1933-ig több mint 3000 irodalmilag és művészileg színvonalas előadást tartott. Kiváló szervező, jó rendező és igényes műsorpolitikus. Megírta társulata történetét, 1944-ben külföldre távozott.

M. Vándorlásunk. Emlékkönyv az Országos Kamaraszínház ezredik előadásán, 1–3; 1, Bp., 1926; 2, Sopron, 1929; 3, Debrecen, 1931. C. M.

ALAPY Gyula (Komárom, 1872. okt. 20.–Komárom, 1936. jan. 20.): író, levéltáros, politikus. 1892-ben jogot végzett Bp.-en. 1892-től a Földművelésügyi Min. alkalmazottja. 1898-ban Komárom város tisztviselője, 1903-tól 1923-ig vármegyei levéltáros. 1910-ben a bp.-i bölcsészkaron doktorált. 1928-ban a szlovákiai tartománygyűlés képviselője. 1901–1912 között a Komáromi Újságot szerkesztette. Sokat tett szülővárosában a Jókai-kultusz megteremtéséért. Beöthy Zsolttal létrehozta a komáromi Jókai Egyesületet (1901). 1925-ben Fülöp Zsigmonddal *Jókai emlékkönyvet* adott ki.

M. Költemények, 1895; Asszonyok, elb., 1897; Komárom vármegye és az utolsó nemesi felkelés, Komárom, 1910; Komárom vármegye nemes családjai, uo., 1911; Magyarország címeres könyve, társszerző, Marosvásárhely, 1911; Bűbajosok és boszorkányok Komárom vármegyében, Komárom, 1914; A szülőföld Jókai regényeiben, uo., 1925; A Jókai Egyesület 15 éve, uo., 1927; Kultúr István 1760–1828 és könyvtára, uo., 1928; Magyar dicsőség, elb., uo., 1928; A csallóközi halászat története, uo., 1933.

Ir. [GULYÁS Pál] G. P., It 1936.

B. Zs.

ALARD, Michael; Alárdy (Kolozsvar, 1573. ?–Erdély, 1604. ápr. 22.): naplóíró. Erdélyi szász polgár, 1587-ben Krakkóban lépett a jezsuita rendbe. Poznańban, Braunsbergben tanult, 1596-ban a kolozsvári jezsuita egyetemen tanított. 1597–1602 között Rómában tanult, majd ismét Erdélyben működött. Levelei és Rómában írt lat. naplója értékes források.

Kiad. Olasz egyetemeken járt magyarországi tanulók anyakönyvei és iratai, kiad. VERESS Endre, 1941 (naplója és levelei); Magyar utazási irodalom. 15–18. század, kiad. KOVÁCS Sándor Iván, MONOK István, 1990 (naplója).

Ir. LUKÁCS, Ladislaus, Catalogi personarum et officiorum Provinciae Austriae Societatis Jesu, 1, Róma, 1978; uő, Monumenta Antiquae Hungariae, 4, uo., 1988. M. I.

ALÁRDY, Michael → *ALARD, Michael*

ALBACH József Szaniszló (Pozsony, 1795. jan. 28.–Kismarton, 1853. nov. 12.): Ferencrendi hitszónok, természettudományi és földrajzi író. 1818-tól Érsekújvárt, 1820-tól Nagyszombatban, 1823-tól Kismartonban, 1825-től Pesten, 1838-tól újra Kismartonban élt. Műveit németül írta, a fontosabbak magyarul is megjelentek.

M. Heilige Anklänge, Gebete für katholische Christen, Pest, 1828; Gegő Elek ford.: Szent hangok, Kassa, 1834; Sujánszky Antal ford.: Szent hangzatok, Pest, 1849 (mind az eredetinek, mind fordításainak számos kiadása volt, megj. szlovákul és franciául is); Erinnerungen an Gott, Tugend und Ewigkeit, Pest, 1831, A. D. G. ford.: Emlékezetek az Istenről, virtusról, örökkévalóságról, Kvár, 1835; Toldy László ford.: Áhitat órái, ford., Pest, 1871; Kurze Geographie von Ungarn, uo., 1834; Gegő Elek ford.: Magyar ország rövid földleírása [...], uo., 1834; Der Weise in der Zeit der Trübsal, uo., 1838 (a pesti árvíz leírásával); Himmelstöne auf dem Wege zur Glückseligkeit, Würzburg, 1855. Botanikájának kézirata az OSZK-ban.

Ir. HUSZÁR I. Jeromos, Pater ~, Szeged, 1944.

Po. P.

ALBERT Gábor (Egyházasharaszti, 1929. okt. 30.): író, műfordító, könyvtáros. A.